

PUBLICATIE VAN HET ECDC

Jaarverslag van de directeur 2010

Samenvatting

In 2010 is het ECDC erin geslaagd zijn werkprogramma grotendeels uit te voeren. Terzelfder tijd werd het productiever, versterkte het zijn structuren en werkte het aan de verdere ontwikkeling van zijn partnerschappen om tegemoet te komen aan de noodzaak om een krachtiger antwoord te geven op de dreiging van overdraagbare ziekten in Europa. Voor het eerst is er, naast een presentatie van de belangrijkste verwezenlijkingen van het centrum in 2010, ook een deel II beschikbaar op de website, waarin verslag wordt gedaan van de voortgang die is geboekt voor elke activiteit van het werkprogramma 2010 van het ECDC.

Middelen

In 2010 steeg het budget naar EUR 57,8 miljoen, in overeenstemming met het *strategische meerjarenprogramma 2007-2013* van het ECDC.

Werkzaamheden op het gebied van ziekten

Het ECDC is hulpmiddelen blijven ontwikkelen voor wetenschappelijk werk, surveillanceactiviteiten, databanken en netwerken en het heeft verder capaciteit opgebouwd en opleidingen georganiseerd voor de zes ziektegroepen die tot zijn bevoegdheden behoren. Dat stemde overeen met het jaarlijkse werkprogramma en de *strategieën voor ziektespecifieke programma's 2010-2013*, die in 2009 door de raad van bestuur waren goedgekeurd.

De **luchtweginfecties** zijn onderverdeeld in drie categorieën: influenza, tuberculose en veteranenziekte. Wat **influenza** betreft, heeft het ECDC bijgedragen aan nationale, Europese en mondiale evaluaties van de aanpak van de A(H1N1)-pandemie. Ter ondersteuning van het werk van het Europees Geneesmiddelenbureau heeft het ECDC de werkzaamheid van het pandemievaccin aangetoond, twee wetenschappelijke studies over mogelijke negatieve effecten opgezet en ramingen van het vaccingebied gepubliceerd. Daarnaast is het ECDC begonnen met het versterken van de Europese surveillance van door influenza veroorzaakte gevallen van ernstige ziekte en sterfte. Op het gebied van seizoengebonden influenza heeft het ECDC risicobeoordelingen opgesteld voor het seizoen 2010-2011, de communicatiewerkzaamheden geconsolideerd en de lidstaten en de Commissie geholpen bij de uitvoering van de aanbeveling van de EU-Raad Volksgezondheid van 2009 inzake de vaccinatie tegen seizoensinfluenza. Met betrekking tot **tuberculose** heeft het ECDC, op verzoek van de Europese Commissie, de voortgang onderzocht van het *kaderactieplan voor de bestrijding van tuberculose in de Europese Unie*; het zette hiervoor een brede raadpleging op van de lidstaten en de EU-belanghebbenden. Daarnaast heeft het ECDC zijn surveillanceactiviteiten op het gebied van tbc-hiv, multiresistentie en behandelingsresultaten versterkt en het

tweede gezamenlijke rapport van het ECDC en de WGO over de surveillance van tbc gepubliceerd. Het in 2009 opgerichte Europees netwerk van referentielaboratoria voor tbc werd verder ontwikkeld en het ECDC is wetenschappelijk advies, richtsnoeren en ondersteuning blijven verstrekken aan de lidstaten. In verband met de **veteranenziekte** werd de integratie van het specifieke surveillancenetwerk in het ECDC in april 2010 afgerond. Er werd een coördinatiegroep opgericht die zijn eerste vergadering heeft gehouden. Er is een begin gemaakt met het verlenen van laboratoriumondersteuning aan de lidstaten; hierbij werd bijzondere aandacht besteed aan kwaliteitsborging en ondersteuning bij uitbraakonderzoeken, met inbegrip van een inventaris van de laboratoriumcapaciteit. Er werd ook overeenstemming bereikt over de ontwikkeling van de hulpmiddelenpakketten die in 2011 zullen worden afgeleverd.

Op het gebied van **seksueel overdraagbare infecties, met inbegrip van hiv/aids en door bloed overgedragen virussen**, heeft het ECDC zijn jaarlijkse surveillancerapport over hiv/aids en een richtsnoer voor hiv/aids-tests gepubliceerd. In 2010 zijn er verscheidene projecten gestart (betreffende de preventie van SOI'en hiv bij mannen die seks hebben met mannen en de incidentie en preventie van hiv bij injecterende druggebruikers) en voortgezet (SOI-gerelateerde gedragssurveillance, migratie en hiv en partneropsporing). Daarnaast heeft het ECDC een controlerapport over de uitvoering van de Verklaring van Dublin gepubliceerd en een kader ontwikkeld voor het controleren van de uitvoering van het EU-actieplan 2009-2013 ter bestrijding van hiv/aids. Na een EU-breed onderzoek en rapport werden ook de surveillance- en preventiesystemen voor hepatitis B en C herzien en werd een EU-netwerk voor hepatitis B en C opgericht. Bovendien werd het SOI-microbiologieproject, dat was toegespitst op de surveillance van de gevoeligheid van gonokokken voor antimicrobiële middelen, uitgevoerd en werd een rapport gepubliceerd. Er werden gegevens verzameld over de vijf SOI's en de resultaten zullen worden gepubliceerd in 2011.

Wat betreft **door voedsel en water overgedragen ziekten en zoonoses** heeft het ECDC een surveillanceanalyse gemaakt voor 12 ziekten bij de mens die waren opgenomen in het door de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) gepubliceerde *EU-verslag over trends en bronnen van zoonoses, zoonoseverwekkers en uitbraken van door voedsel overgedragen zoonoses in de Europese Unie in 2009*^{*}. Ook werd gestart met de eerste gezamenlijke EU-studie over listeriose. In maart 2010 werd een IT-platform gelanceerd voor het delen van dringende informatievragen en voor het bespreken van de detectie en het onderzoek van multinationale uitbraken van door voedsel overgedragen ziekten. Tevens werd begonnen met de werkzaamheden voor het ontwikkelen van een systeem voor moleculaire surveillance.

Op het gebied van **opkomende en door vectoren overgedragen ziekten** heeft het ECDC het in september 2009 opgezette netwerk voor medische entomologen en volksgezondheidsexperts inzake door geleedpotige vectoren overgedragen ziekten (VBORNET) geconsolideerd. Het netwerk publiceerde zijn eerste verspreidingskaarten over de verbreiding en surveillance van invasieve muskietensoorten. VBORNET startte ook met het valideren van gegevens voor andere soortgroepen. Op basis van een in 2010 uitgevoerd onderzoek naar de activiteiten en behoeften van de lidstaten wordt thans een strategie uitgewerkt voor de surveillance van de belangrijkste vectoren van ziekten bij de mens. Wat betreft door teken overgedragen ziekten heeft het ECDC zijn samenwerking met experts vooral gericht op de meldingsplichtige status van deze ziekten. Het ECDC-netwerk voor geïmporteerde virusziekten ten slotte heeft zijn activiteiten toegespitst op de bestrijding van uitbraken van West-Nijlkoorts, op externe kwaliteitsborging en op opleidingen voor microbiologen in de lidstaten.

Op het gebied van **door vaccinatie te voorkomen ziekten** heeft het ECDC richtsnoeren en studies over invasieve meningokokkenziekte, over de vaccinatie tegen mazelen, bof en rodehond en over rotavirusinfecties gepubliceerd. Er zijn ook onderzoeken over de vaccinatie tegen pandemische en seizoensgebonden influenza uitgevoerd. Er werd een consensusdocument over het standaardiseren van de beoordeling van vaccinatiegraden samengesteld. Dit zou een belangrijk hulpmiddel kunnen zijn om tot een betere vergelijkbaarheid en benchmarking op EU-niveau te komen. De tweede Eurovaccine-conferentie vond plaats in december 2010. De surveillance werd verder versterkt, met programma's voor externe kwaliteitsborging (meningitis en influenza) en een inventarisatie van de laboratoriumcapaciteit (longontsteking) in Europa. De overdracht van DIPNET (netwerk voor surveillance van difterie) werd afgerond en het overdrachtsproces voor EUVACNET (mazelen, bof, kinkhoest en waterpokken) werd gestart. Via het VAESCO-project voor medische accidenten die mogelijk verband houden met de pandemische vaccins, heeft het ECDC het syndroom van Guillain-Barré (geen verband) en narcolepsie (studie nog in uitvoering) onderzocht.

Wat **antimicrobiële resistentie en zorggerelateerde infecties** betreft, was een van de belangrijkste gebeurtenissen in 2010 de integratie van het Europees netwerk voor de surveillance van antimicrobiële resistentie (EARS-Net) in het ECDC. Het netwerk lanceerde een nieuwe website, met onder andere een interactieve databank, en publiceerde zijn jaarverslag 2009. Het ECDC maakte ook een uitvoerige beoordeling van de dreiging door bacteriën die een nieuw enzym aanmaken dat ze multiresistent maakt, namelijk New Delhi-metallo- β -lactamase (NDM-1), en zal hierover een richtsnoer opstellen voor de lidstaten. Een andere belangrijke gebeurtenis was de door het ECDC gecoördineerde jaarlijkse Europese Antibioticadag in november 2010. Dit evenement, waarbij het verstandig gebruik van antibiotica in ziekenhuizen centraal stond, kreeg veel media-aandacht in heel Europa, met

* European Union Summary Report on Trends and Sources of Zoonoses, Zoonotic Agents and Food-borne Outbreaks in 2009.

226 artikelen tussen 20 oktober en 3 december. Tot slot ondersteunde het ECDC de aanbevelingen van de EU-Raad betreffende patiëntveiligheid (2009/C 151/01), met inbegrip van de preventie en bestrijding van zorginfecties, en betreffende het verstandig gebruik van antimicrobiële stoffen in de menselijke geneeskunde (2002/77/EG), door een methodologie te ontwikkelen voor het verrichten van puntprevalentieonderzoeken inzake zorginfecties en het gebruik van antimicrobiële stoffen in ziekenhuizen voor acute zorg. Het ECDC heeft de eerste proefonderzoeken bij circa 20 000 patiënten in 66 ziekenhuizen in 23 landen gecoördineerd.

Volksgezondheidsfuncties

De volksgezondheidsfuncties zijn stevig verankerd en bevinden zich in een fase van verdere consolidatie en verfijning.

Surveillance

Einde 2010 waren 11 van de 17 specifieke surveillancenetwerken die in 2005 actief waren, overgedragen naar TESSy. Sommige activiteiten moesten worden uitbesteed omdat het ECDC op dat vlak nog niet voldoende deskundigheid heeft ontwikkeld. Het ECDC heeft ook ondersteuning verleend aan de TESSy-gebruikers in de lidstaten. In november 2010 keurde de raad van bestuur een procedure voor het delen van surveillancegegevens van TESSy met derden goed. Een aanzienlijke hoeveelheid gegevens werd in 2010 verzameld en het ECDC publiceerde naast zijn epidemiologisch jaarverslag ook specifieke surveillanceverslagen over zoönoses, tuberculose, hiv/aids en influenza. Verder werd de eerste fase van een project voor gegevenskwaliteitsborging afgerond en werden de resultaten geëvalueerd. Het ECDC en de bevoegde surveillance-instanties gaan nu besprekingen voeren over de ontwikkeling van een reeks minimale standaardcriteria voor doelmatig werkende surveillancesystemen die voldoen aan de EU-eisen.

Wetenschappelijke ondersteuning

Het ECDC ontwikkelde zijn wetenschappelijke ondersteuning verder door van 11 tot 13 november 2010 de jaarlijkse ESCAIDE-conferentie te organiseren in Lissabon. Er is voortgewerkt aan de mathematische modellering met de ontwikkeling van hiv-modellen, de invoering van vaccinatieprogramma's tegen waterpokken en een simulatie van de effecten van een sluiting van de scholen tijdens een grieppandemie. Het ECDC heeft zijn project inzake milieu en epidemiologie (E3-project) verder uitgevoerd, met de overdracht van de grote EDEN-databanken naar het ECDC. Wat betreft de huidige en toekomstige last van overdraagbare ziekten in Europa werd een methodologie overeengekomen en getest voor vier ziekten in vier lidstaten. Daarnaast heeft het ECDC het proces voor de verstrekking van wetenschappelijk advies geformaliseerd door een systeem op te zetten voor het registreren van en reageren op verzoeken en door een databank van deskundigen samen te stellen. In 2010 heeft het ECDC baanbrekend werk verricht door opleidingen te organiseren in op wetenschappelijk bewijs gebaseerde methodologieën op het gebied van de epidemiologie van infectieziekten. Ten slotte heeft het ECDC met nationale contactpunten inzake microbiologie verder samengewerkt rond een aantal kernvraagstukken.

Paraatheid en maatregelen

Ter aanvulling van het EWRS (systeem voor vroegtijdige waarschuwing en maatregelen) is in 2010 een nieuw platform voor risicobeoordeling opgestart met het oog op de aanpak van risicobeheersingsvraagstukken. Het ECDC heeft de risico's op overdraagbare ziekten beoordeeld en opgevolgd voor vijf massaevenementen. In totaal werden 89 dreigingen op EU-schaal gemeld via het EWRS, dat wordt beheerd door het ECDC. 32 dreigingsbeoordelingen werden opgesteld en gedeeld met de lidstaten. Het ECDC heeft ook deskundigen ter beschikking gesteld om de lidstaten te helpen bij het nemen van maatregelen bij uitbraken van mazelen in Bulgarije, van de West-Nijlkoorts in Griekenland en van cholera buiten de EU in Haiti. Er zijn richtsnoeren gepubliceerd voor het beoordelen van het risico op overdracht van overdraagbare ziekten in vliegtuigen en op cruiseschepen. Op basis van de uit de A(H1N1)-grieppandemie getrokken lessen heeft het ECDC zijn intern operationeel plan voor gebeurtenissen op het gebied van de volksgezondheid (PHE-OP) herzien. Er zijn drie simulatieoefeningen uitgevoerd in 2010 en het ECDC heeft deelgenomen aan vier oefeningen die waren georganiseerd door de lidstaten en de Commissie.

Opleidingen

De opbouw van capaciteit door middel van opleidingen gebeurde hoofdzakelijk via tweejarige beursprogramma's zoals EPIET en EUPHEM. Na de evaluatie van EPIET werd een lidstaatoptie toegevoegd aan het bestaande EU-spoor, om de lidstaten meer zeggenschap over het programma te geven. Er werden 19 lidstaatbezoeken georganiseerd in het kader van de interne kwaliteitscontrole van de programma's EUPHEM en EPIET. Het ECDC heeft ook specifiekere opleidingsprogramma's georganiseerd en FEM Wiki, een handboek voor veldepidemiologie, opgesteld.

Gezondheidsvoorlichting

In 2010 heeft het ECDC 35 wetenschappelijke publicaties uitgegeven. De in 2009 gelanceerde nieuwe website van het ECDC vormt een belangrijke Europese bron van informatie voor volksgezondheidsvraagstukken; in 2010 werden 70 000 bestanden gedownload. Op de website werden via een reeks van zeven Spotlights belangrijke thema's op het gebied van overdraagbare ziekten in de kijker geplaatst. Het doelpubliek zijn deskundigen inzake volksgezondheid, beoefenaars van de geneeskunde, politici en gewone burgers. De nieuwe website is in 2010 bezocht door nagenoeg een half miljoen mensen. Daarnaast werden ook nieuwe intranet- en extranetplatforms gelanceerd. Verder heeft Eurosurveillance 307 artikelen gepubliceerd, alsook 100 op intercollegiale toetsingen gebaseerde snelle mededelingen en 105 op intercollegiale toetsingen gebaseerde lange artikelen. Het ECDC werkt voort aan het onderzoek inzake gezondheidsvoorlichting en blijft de lidstaten helpen bij hun voorlichtingsactiviteiten, voornamelijk via hulpmiddelenpakketten.

Partnerschappen

In 2010 besloot het ECDC zijn samenwerking met de lidstaten te versterken en te vereenvoudigen: vanaf 2011 wordt in elk land één bevoegde coördinatie instantie aangewezen. Er zijn verscheidene bezoeken aan landen georganiseerd in 2010, het landinformatieproject werd voortgezet en er werd verder samengewerkt met kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten. De interinstitutionele betrekkingen met het Europees Parlement, de Raad van Ministers (met inbegrip van de EU-voorzitters), de Europese Commissie, andere Europese agentschappen, de WGO en gelijkwaardige instellingen in de VS, China en Canada werden verder versterkt.

Leiderschap

In mei 2010 gaf de nieuwe ECDC-directeur de aanzet tot de duurzame agenda van het ECDC voor 2010-2011. Dit omvatte de oprichting van 15 werkgroepen voor het bespreken van procesverbeteringen op een aantal strategische gebieden, waaronder beleid, partnerschappen en financiën. Het hele proces resulteerde in een reeks praktische voorstellen die ter goedkeuring werden voorgelegd aan de raad van bestuur. Als gevolg hiervan nam het ECDC de volgende waarden voor de organisatie aan: gedreven worden door kwaliteit, dienstgericht zijn en optreden als één team. In 2010 werden drie vergaderingen van de raad van bestuur en vier vergaderingen van het adviesforum georganiseerd, met een betere communicatie en ondersteuning via een specifiek extranet. Het in november 2010 door de raad van bestuur goedgekeurde werkprogramma bevatte voor het eerst gedetailleerde begrotingscijfers per activiteit. De tweede versie van het managementinformatiesysteem, dat wordt gebruikt om het werkprogramma te plannen en op te volgen, werd gelanceerd in juli 2010. Kwaliteitsbeheer is een strategische doelstelling geworden voor het ECDC en de invoering van een kwaliteitsbeheersproces heeft ertoe geleid dat het gemeenschappelijke zelfevaluatiekader (CAF) is gekozen om vanaf 2011 te worden gebruikt als kwaliteitsborgingsinstrument bij het ECDC. Verder heeft het personeelscomité een groene groep opgericht om de impact van het ECDC op het milieu te verminderen.

Administratie

De afdeling Resource management heeft de operationele activiteiten van het ECDC het hele jaar verder ondersteund. 2010 was het laatste jaar dat het budget van het ECDC werd verhoogd (met 20%), tot EUR 57,8 miljoen. Een aantal nieuwe medewerkers werd in dienst genomen en op 31 december 2010 telde het centrum 254 personeelsleden.